

Rákosi Viktor:
UTAZÁS A HOLDBA

Levelet kaptam egyszer a nagybátyámtól, hogy leesett a hó, zúzmarások a fák, fagy a Balaton, fehér a Badacsony s fűtik már a kastély kertre nyíló szobáját. Menjek le telet nézni. Le is mentem, az írás vétele után rögtön.

Egy este, vidám családi vacsora után szobámba vonultam. A kályha meg volt repedve és iszonyú füst csapódott az arcomba, mikor beléptem. Kinyitottam az ablakot. Szépen süttött a hold s a fehér földre cifra alakú árnyakat vetettek a fák. Néha egy hótól megterhelt faág letörött, különben csendesség uralkodott. A melegség és füst bolondul tódult kifelé s helyette beömlött a hideg.

Csipogás ütötte meg a fülemet és holmi kis madárkarmok sűrű kopogása. A széles ablakdeszkára néztem. Három rongyos, kopott, tépett, sovány veréb ugrált ott, összefogózkodva. A látvány: három bolond veréb, oly érdekes és rémes volt egyúttal, hogy közelebb léptem. Amint megláttak, nem rebbentek el, hanem egyenesen a vállamra szálltak. Barátságosan dörzsölték kezemhez hideg kis orrukat s a lámpás alá kucorogtak. Egyszerre a legnagyobbik föláll, nagyot nyújtózkodik és megszólal.

Igenis, megszólalt. Máig sem tudom, hogy én értettem a verébnyelvet, vagy ő tanulta meg az embernyelvet, elég az hozzá, hogy kitűnően megértettük egymást.

A veréb tehát megszólalt:

– Uram, tegye be az ablakot. Minek kiereszteni azt az édes, kedves, kellemes melegséget?

Engedelmeskedtem neki.

– Köszönöm, – szólt ismét szürke vendégem. – Jaj de jó, hogy ismét itthon vagyunk.

Vendégem újra megrázta magát és valamivel melegebb hangon folytatá:

– Tisztelt uram, engedje meg, hogy az ön személyében az egész emberiségtől és a földgolyótól bocsánatot kérjünk.

Fölkeltem s végigsétáltam a szobán: vagy ez a veréb örült, vagy én vagyok örült. A mosdó fölé hajoltam és egy korsó hideg vizet öntöttem a fejemre. A veréb végigvárta s aztán megszólalt:

– Inkább egy kis kenyérmorzsát tetszenék nekünk adni.

A sötét folyósón átfutottam az ebédlőbe s jókora karaj kenyeret szeltem. Így mentem vissza a szobámba s vendégeim csakhamar csipegették a kenyeret. Éhesnek látszottak. Én csak néztem őket, de egy szót se szóltam. Mikor befejezték a lakomát, így szólt az, aki eddig is beszélt:

– Fogadja köszönetünket. De különös, hogy önt ez a mi szokatlan látogatásunk még csak meg sem lepi? Azt se kérdi, hogyan kerültünk ide, kik vagyunk és mit keresünk?

Alig mertem megszólalni. Attól féltem, hogy amint velük szóba állok, magam is rögtön verébbé változom s ott ugrálok köztük. Végre megembereltem magam:

– Óh kérem, sőt nagyon is kíváncsi vagyok...

Úgy éreztem, hogy a fogam vacog. Tán nagyon sokáig hagytam nyitva az ablakot?

– Nohát, ha kíváncsi, akkor elmondom önnek a mi történetünket. Üljön le, jóember, és hallgasson.

*

Tetszik tudni, mi az idevaló nagy-csúri famíliából származunk. Egykor nagyon sokan valánk, s a nagy csúr zsupteteje alatt igen jól éreztük magunkat. Egész nap ugráltunk az udvaron, a szérús-kertben, a gyümölcsösben; csipegettük a gyümölcsöt, ettük a magot, még konyhahulladék is akadt néha. Mindnyájan jól tápláltak és kövérek voltunk. Zápor és hideg ellen védett a zsup, semmi bajunk se volt hosszú ideig.

De az Úristen, aki mindnyájunkat teremtett, megpróbáltatások alá vetett. Hirtenlen elfogott bennünket az okosság. Testileg megmaradtunk verebeknek, de agyvelőnk átváltozott emberagyvelővé. A boldog és ostoba nagy-csúri nemzetség egyszerre okos és boldogtalan lett. Óh uram, higgye el, az okos emberek nagyon szerencsétlenek! Mi is, kik eddig semmit nem tudtunk és csak kis bögyünk hízalásával foglalkoztunk, egyszerre beláttuk, hogy mily szánalmasak lettünk.

Az ember tolakodónak tartja a verebet, macska les rá úton-útfélen: hát élet ez? Nem lehet ezen segíteni, változtatni? Hát csak mi vagyunk röghöz kötve és nem mozdulhatunk a helyünkből?

El, más országba, más hazába, ahol vagy ember nincs, vagy ha van ember, olyan, aki a verebet megbecsüli.

Ily kifakadások ömlöttek a verébajkáról, mikor egy-egy esős napon a csúr gendáin, lécein ülve beszélgettünk.

– Úgy van, gyerekek, – mondá ilyenkor a törzsfő; – ha a nagy idétlen gólya meg a daru utazhatik, miért nem mozdulhatna ki szülőföldjéről a fürge veréb. Mondom nektek, hogy a fecske csak azért részesül olyan tiszteletben, mert csöpp létére az Óperenciás tengeren túlra is el mer röpülni.

El is határoztuk, hogy legközelebb a nemzetséget népgyűlésre hívjuk össze.

Egy napon sétát tettem a ház körül, hogy a háziállatoknak elmondjam a nagy újságot: mire készül a nagy-csúri verébnemzetség.

Aranyos kalitkák csillogtak a tornácon s bennök sütkéreztek az éneklő madarak. Legelőször is ezeket szólítottam meg:

– Nem volna-e kedvetek itt hagyni a börtönt s kirepülni a szabadba?

– Ez nem börtön, hanem hajlék, otthon, – felelt a kanári, – itt a karikán hintáltatom magamat, kedvemre fütyörészek s gazdám ellát cukorral és sárgarépával. Szeretnek és megbecsülnek.

– De őseid egykor szabadok voltak és messze, déli tengerek szigetein őserdők visszhangját verték föl édes dalukkal, – folytatám.

– De bezzeg szenvedtek, ha jött a fergeteg. Nekem pedig semmi bajom sincs.

– Mit csinálnál, ha a kalitkából kiszabadulnál?

– Újra visszatérnék oda.

– Szegény rabmadár!

Gyanús hangot hallottam. Hamar egy vékony faágra ugrottam. Jól tettem: csakugyan a macska volt. Oda kiáltottam neki:

– Hej, macska, te hízelgő, éleskőrmű, vérszomjas cica! Nem sokáig fogsz már rám leselkedni, mert itt hagylak benneteket.

– Ugyan, hová mennél, te kis ostoba? – kiáltott a macska és olyan jóízűt nevetett, hogy még a bajusza is rángatózott.

– Világgá megyek, a szabad életnek adom magamat. És még te nevensz, te, te tigrisek elfajzott ivadéka, ki tányérnyalóvá aljasodtál.

A macska kiegyenesítette a hízelgéstől meggömbült hátát.

– Őseimet ne bántsod. Azok nagyok és dicsők. Én tisztelem őket és büszke vagyok rájuk. De az ember meg kenyeret ad és azzal tartok, aki engem táplál. Szép dolog az őserdők homályában rettegtetni az embert és állatot, de még szebb a meleg konyhában, kékvirágos fehér tányérban párolgó tejbe öltögetni piros nyelvecském.

– Elpuhultál végképpen, – feleltem neki, – végy példát rólam. Én nem dicsek szem ősökkel. Paraszt vagyok. De érzem, hogy helyzetem túrhetetlen, szolgálai s van bátorságom újat próbálni.

– Unalmas veréb vagy. Nem értem beszéded. De mindjárt megértenélek, ha a fogam alá kapnám a húsozat.

– Ekkor fölébredt a kis kanári az aranyos börtön tollas fészkében és ezüstcsengésű hangon szólt az öregebbhez:

– Anyám, aludtam és álmomban narancsfaerdőben jártam és a tenger zúgását hallgattam.

Diadalmasan fordultam a kanári-anyához és mondtam neki:

– Látod, hiába született rabnak; gyermeked szabadságról és hazájáról álmodott.

Ezzel kirepültem az udvarra, hol becsületes képű, lapátfülű vadászkutya heverészett. Vele jó barátságban éltem, mert soha sem követett el ellenem semmiféle rosszat. Mikor köszöntem neki, barátságosan rám nézett.

– Mit akarsz, öcsém? – kérdezte.

– Búcsúzni jöttem.

– Talán a kútba akarsz ugrani?

– Nem én, hanem kivándorolni.

– Mi a manó? Hová?

– A szabad állatok sorába lépek.

– Ugyan ne bomolj!

– De igenis bomlok. Meg akarjuk mutatni, én és egész nemzetségem, hogy nem vagyunk rászorulva az emberre és másutt is meg tudunk élni, nemcsak az ő háza körül. Hát maga, bácsi, sohase vágyott erre?

– Nem én; én az embernek nem a szolgája, hanem a barátja vagyok. Engem szeret, megbecsül és én munkával megiszolgálom a kenyeremet.

– Boldog, aki ezt elmondhatja magáról.

– Ugyan ne beszélj. Hát ti nem pusztítjátok-e a férgemet?

– Ez nem elég. Nagyobb vágyaink vannak.

– Most kezditek, mikor már az elefántok is szelídülni kezdenek és ekét, kocsit meg ágyút húznak.

– Az az elefántok dolga. Azért, mert a veréb kicsi, több esze lehet neki, mint egy óriási elefántnak.

– Igaz; viszont a kis veréb is követhet el akkora ostobaságot, mint egy elefánt.

Ott hagytam a jóra való, de alacsony eszű vizslát és hazaröpültem Nagy-Csűrbe.

Éppen együtt volt a népgyűlés és a kivándorlásról vitatkozott.

Végül egyhangúlag kimondtuk, hogy erdők szabad lakói leszünk.

Melegen sütött a nap, mikor a nagy-csűri nemzetség otthagya ősei fészket, föl-emelkedett a fényes napsugaras levegőbe s a Balatonon át a Bakony erdeje felé indult. Egy tapasztalt rigó haladt a csapat élén; sok eleséért elvállalta a vezető szerepét. Borzasztóan elfáradtunk, amíg Tihany alá értünk. Két ifjabb társunk bele is pottyant a vízbe. Megsírattuk őket, de nem segíthettünk rajtuk. Behunyt szemmel röptünk egyre; szédített a mélység, a messzeség, a nap heve és a víz ragyogása. Nagyot pihentünk egy kis füzesben s jóllaktunk a magunkkal hozott elemózsiából.

Mi tehát tanyát vertünk a Bakony erdejében. Szép hely és míg meleg volt a nap és sűrű a falomb, igen jól éreztük magunkat. Az erdők madarai azonban rosszul fogadtak. Azt mondták, hogy mi az emberek tányérnyalói vagyunk, akik kémkedni jöttünk a szabad állatok közé. Nem egy társunk véres fejjel tért vissza, mikor kissé messzebb távozott a hazánkul választott bükkfától. Ott kellett maradnunk a közel szomszédságban és megelégednünk a bogarakkal, férgemmel és szúnyogokkal, melyek csőrünk ügyébe kerültek. Éjszakánként remegve bújtunk össze, mert láthatatlan vadállatok szemei villogtak felénk a sötétből és rémes hangok zavarták a csendet. Bízattuk egymást, hogy a veszedelem edzi az embert és a verebet és hogy majd lassankint hozzászokunk új helyzetünkhöz. De ezer remegés közt töltöttük napjainkat és ha régi verébeszünkkel gondolkoztunk volna, bizonyára visszaszállunk vala régi helyünkre; de az emberi ész beteg nagyravágyása megátolt minden okos elhatározást. Így hát tovább szenvedtünk.

Egyszer csak ritkultak a lombok, hidegek lettek az éjszakák, s viharok nyargaltak végig a rengetegen. Fülhasító sivítással szakadtak le egész levélsorok a fákról, s a vén törzsek ropogva dőltek kétfelé. Apróbb ágakat százával tördelt a zivatar. Ez volt csak a nehéz sor. Éjszakákon át be sem hunytuk a szemünket. Aztán elkezdett szakadni a zápor, s áztatott bennünket napokon keresztül. Micsoda hideg für-

dó volt ez! A halaknak nagy gyönyörűségük telt volna benne, de nekünk, szegény verebeknek, bizony keservesen esett. Kinek ne jutott volna eszébe a nagy-csúri otthon, a zsupfödél alá ásott jó meleg fészek, honnan oly meglepődötten hallgattuk a széltől ingatott kútostor nyikorgását, az eső csorgását.

Egy éjjel az eső és a szél elállt, a felhők eltűntek. S mikor sietve a fa tetejére telepedtünk, hogy a vizet lerázzuk magunkról, azon a helyen, hol a nap szokott trónolni, de sokkal közelebb, egy nagy világossárga, derült égiteget pillantottunk meg. A törzsfő megszólalt:

– Gyermekeim, ez a hold. Öccse a napnak. De kerülük egymást. A hold különben nyájas és barátságos.

A nagy sárga tányér igazán oly kedvesen mosolygott le ránk, hogy csakhamar mindnyájan önkénytelenül is igazi jó barátot sejtettünk benne.

– Vajon laknak-e benne emberek? – kérdém.

– Ha lagnának, akkor nem vágna olyan mosolygós képet, – felelt a tapasztalt törzsfő.

Mikor befejezte, az egész sokadalom egyhangúan kiáltá:

– Öregapó! költözködjünk hát a holdba.

– Jó, de az útját nem ismerjük.

– Ki legyen az a madarak közül, aki erre vállalkoznék?

– A sason kívül nem ismerek senkit, – mondtam nyugodtan.

– Hogy mered őfelségét, a madarak királyát vezető gyanánt emlegetni? – kiáltott megbotránkozva az ősz vezérveréb.

– Nem mondtam én, hogy fogadjuk meg vezetőnek, de ajánlom, hogy látogassuk meg legmagasabb udvarát s kérjünk tőle tanácsot és fölvilágosítást, mint olyantól, aki a csillagok vidékeit legjobban ismeri.

Tervem általános helyeslésre talált. Öreg, jószívű erdei madarak megmondták, hogy csak arrafelé haladjunk, amerre a fák oldala mohos és el fogunk jutni a királyi sashoz. Ha majd elhagyjuk az erdőt, el a cserjést, de még el a füvet is és olyan helyre érünk, hol barna kősziklákon kúszó moha terem, akkor már közel járunk a sashoz.

Másnap elindultunk. Sok-sok ideig utaztunk, társainknak a fele elhullott, mert a koplalás és a hideg éjszakák megtizedelték őket. Egyszer egy olyan embertelen helyre értünk, ahol még verebet sohase láttak. Egész nemzetségünket összefogdoszták, s nagy kalitkába zárták. Ott őriztek, bizonyosan abban a hitben, hogy éneklő madarak vagyunk. Legalább egy kicsit megpihentünk. Mikor azonban látták, hogy az éneklés nem a mi kenyerünk, kidobtak az utcára. Még jó, hogy el nem pusztítottak. Mi pedig tovább vándoroltunk észak felé.

Egyszer csak elmaradtak a fák. Jaj, be magasan járhattunk már! Éjjelenként a hold és a csillagok oly közel ragyogtak hozzánk, hogy többször kedvünk szottyant egyenesen fölrepülni. De a törzsfő mindig visszatartott.

Nini! Egyszer hajnalhasadtakor azt látjuk, hogy immár moha közt bujdosunk előre. No, most már nem messze lehet a király őfelségének a rezidenciája.

Dél idejére ott álltunk a sziklahasadék előtt.

No, ugyan jó helyre kerültünk! Tövestől kitépelt tollak ezrei heverték szerteszét, egy rakás megölt madárral együtt. Egy agyonvágott zerge még vonaglott. Egy karvaly még hörgött. Halál és pusztulás mindenfelé. Hisz ez egy vérszomjas zsarnok király, hisz ez rosszabb, mint az ember! Hogy elehet valaki madár létére ilyen kegyetlen!

– Boldogtalan verebek, – suttogá a vergődő karvaly, – kik odalent a kedves síkságokon gondtalanul, bőségesen éltetek, mit kerestek itt a halál országában?

Dermedve hallgattuk a baljóslatú nyöszörgést. A törzsfő felelt:

– Urunk-királyunk előtt óhajtottunk tisztelegni.

– Jobb lett volna halva születnetek. Mert ő bizonytalán kivégeztet benneteket. Meneküljtek, míg nem késő.

E pillanatban az ég elsötétedett, mintha egy nagy felhő fogta volna el.

– Már késő! Jön a király! – sikoltott a karvaly. Még egyszer meglebbentette tépett, véres szárnyait, azután szeme megüvegesedett. Meghalt.

Mi jéggé fagyva lapultunk össze, a moha közé bújva.

Zúgott és sivitott a levegő, melyet a király hasított hatalmas szárnyaival. Laza kősziklák, a szárnycsapásra kelt szélvészről megtaszítva, mennydörögve indultak le a mélységek felé. Egy csomó kisebb fekete madár vijjogva, rémülten csapott le a völgyekre, menekülvén a hatalmas elől. Még a moszatok férgei is nyüzsögni kezdtek, s hüledezve másztak be gödreikbe.

Őfelsége már messziről észrevette parányiségünket, s mikor nagy teste egy kiugró szikladarabra leereszkedett, kíváncsian legeltette rajtunk a szemét.

– Kik vagytok és alattvalóimnak mely fajtájához tartoztok? – kérdé ijesztő, vijjogó hangon.

Remegő hangon megszólalt a törzsfő:

– Mi verebek vagyunk, óh nagy király, a nagy-csúri verébnemzetségből származunk és tisztelegni járultunk felséged színe elé.

– Verebek? Alattvalóim leghitványabbjai, legnagyobb ellenségemnek, az embernek háziállatai és tányérnyalói. Ismerlek benneteket hírből, de még sohase láttam verebet.

– Ellenségeink és rosszakaróink rágalma téged is félrevezetett, felséges úr. Éppen azért látsz itt, mert dicső madárfajunk büszkesége fölébredt bennünk és elhatároztuk, hogy nem esszük többé az emberek kegyelem-kenyerét.

– Úgy? Hát mit fogtok csinálni?

– Elhagyjuk a földet, és a holdba költözködünk. Ha tudniillik felségednek nincs ellene kifogása.

– Dehogyan van.

– És ha azonfölül, mint csillagászatban jártas fejedelem, szíveskedik némi útbaigazításokat adni.

Őfelsége egyre derültebb lett.

– Szívesen. Még útravalót is adok. Az itt heverő dögökből fölpackolhattok, annyit, amennyi csak tetszik.

– Köszönjük! Éljen a király! – kiáltotta törzsfőnk és mi az ijedségtől még félig elfulladva kiáltottuk utána.

A sas jóakaratólag pillantott le félénken nyüzsgölődő csoportunkra.

– Tudjátok mit, kicsikéim, magam foglak titeket a holdba vinni. Ti napokig utazhatnátok, én pár óra alatt odaérek.

Ekkora kegyet nem mertünk remélni. Újra megéjleneztük a királyt, s annyira visszatért a bátorságunk, hogy havasi kukacokat kezdtünk vacsorára csipegetni. A vacsora ellen mindegyikünknek kifogása volt: a verebeknek is, meg a kukacoknak is.

Beesteledett s a sziklás vidék még kietlenebb lett, mikor az éj árnyai kezdtek rája borulni. Tiszta, felhőtlen volt az ég, s a hold oly közelségben jelent meg, mintha a hegycsúcsról el lehetett volna érni. Szörnyű barátságos volt, s úgy vonzott mindnyájunkat, hogy szerettünk volna tüstént fölrepülni. A sas leszállt a földre, kiterjesztette óriási fekete szárnyait, mi pedig felugrottunk a hátára, s ott jól összefogózkodva, egy csomóba húzódtunk. A következő pillanatban éreztük, hogy az emelkedés megkezdődött. Az elmaradó levegő majd lesodort bennünket, de jól összecsimpaszkodtunk. A föld eltűnt szemünk előtt, s a helyén egyszerre csak nagy fényességet pillantott meg szemünk.

– Felség, mi az a nagy sárga tányér odalent, alattunk? Egy másik hold? – kérde a törzsfő.

– Nem a'; az a föld, egykori lakóhelyetek. Messziről az is olyan szépnek, derültnek látszik, mint a hold.

A vén törzsfő aggódva csóválta a fejét.

– Hallottátok, fiúk? Ebből az következik, közelebről a hold is lehet olyan csúnya, mint a föld.

Mi nem szóltunk semmit. Pislogtunk az igazi hold felé, mely bizony még messzire levőnek látszott.

Egyszerre a sas megállt, kiterjesztette szárnyait, s oly mozdulatlan lett, mintha odaszegezték volna a levegőhöz. Azután megszólalt, félelmes, éles hangján:

– Nagyravágyó, elégedetlen verebek! Itt vagytok most a világűrben, egy olyan ponton, ahol soha még ember se járt. Gyöngé szárnyaitokkal nem tudtok elvergődni sehová, itt kell elvesznetek nyomorultul. Ez legyen a büntetésetek, amiért a természet rendjét föl akartátok forgatni, s veréblétetekre oly föladatra vállalkoztatok, amely még a levegő urának, a királyi sasnak se sikerül. Elhagyhatja-e a hal a vizet? Megél-e a pinty a vízben? Elhagyhatja-e a veréb a földet? Nem! Pusztuljatok!

Fölborzolta széles, fekete hátát, megrázta testét, s vad kacajjal, mint a villám, lecsapott a mélységbe. A nagy-csúri nemzetség pedig széthullott a világűrben.

Egy jó darabig vergődünk erre-arra, aztán hullani kezdtünk. Én két társammal, akit itt látsz, összetartottam. Minket az mentett meg, hogy egy sűrű, fekete felhőre estünk, s ott jól megpihentünk. De hajnalban a felhő fölébredt és fölszólított, hogy távozzunk, mert neki most dolga van, s abból nekünk bajunk lehet.

– Mi dolga van, felhő bácsi?

– Először villámlanom kell, azután mennydörögnöm, végül záporosót kell le-bocsátanom. Azért csak siessetek.

Elbúcsúztunk a barátságos felhőtől, és óvatosan ereszkedtünk lefelé. Alig haladtunk tíz percig, megeredt az eső, s szárnyaink úgy összecsapzódtak, hogy nem mozogtak. Ekkor már esni kezdtünk. Ez a halál. Behunytuk a szemünket.

Kopp! Valami selyemre pottyantunk. Kinyitottam a szememet. Egy selyemgömbön hevertem. Mi lehet ez?

A gömb szépen, lassan úszott. Talán valami csillag? Leráztam a vizet magamról, s fölszólítottam két társamat, hogy tegyünk körutat a puha égitesten. A gömb alá röptünk. Mit lát a szemem! Egy ember, egy földlakó ült ott és sonkázott jóízűen... Azonnal, egész örömmel, odaszálltam eléje s üdvözöltem.

– Nini, verebek, – kiáltott ő is örvendező hangon, – hogy kerültök ide ti, kis fé-lénk állatok, négyezer láb magasra?

– Uraságod ismer minket, tehát földlakó, s nem idefönt az égitestek közt él?

– Bizony földi ember vagyok. Hát ti honnan jöttök?

Még egyszer föltámadt bennem az ostoba büszkeség, s kidüllesztve a bögyömet, mondám:

– Mi, uram, a holdból jövünk.

A földlakó nagyot nevetett.

– Ne fillents, veréb, hisz ha a holdba el lehetne jutni, mi emberek már régen oda tudtunk volna jutni. Látod, hogy milyen kényelmesen, milyen magasságokra szállunk?

Igaza volt. Azért el is mondtam neki az igazságot.

– Hát uraságod micsoda?

– Én magyar léghajós vagyok.

– Vigyen minket haza, Magyarországra.

– Szívesen. Nesztek enni-innivaló.

És fényesen megvendégelt. Én pedig sírva fakadtam arra a gondolatra, hogy madártársunk és királyunk, a sas, mily kegyetlenül bánt velünk, a gyűlölt ember pedig megmentette az életünket.

Ma éjjel értünk haza. Eddig van.

Egyre fokozódó érdeklődéssel hallgattam a csudálatos veréb elbeszélését. Végre megszólaltam:

– És most imádkozzátok vissza verébeszeteket, hogy jövőre boldogok lehessetek.

– Most már nem kell. Mert az úr az ostoba ember eszét plántálta belénk. Ezt pedig a leírt keserű tapasztalatok megélesítették, és okossá tették. Ezentúl tehát hasznát és nem kárát fogjuk vallani. Ajánlom magamat. Megyünk Nagy-Csűrbe, új életet kezdeni.

(1909)